

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

11. An si res ablata tunc valebat v. g. decem aureos, postea vero antequam restituatur, valeat viginti, quæritur, an debeant restitui decem, aut viginti aurei? Ex p. 11. t. 6. & Misc. 6. r. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

RESOL. X.

Merito superiori questioni hac adiuncta erit: Vtrum iniquus possessor teneatur ad restitutionem iuxta summum valorem, & incrementum, quod res habuerit tempore acceptionis, quando ignoratur, quo tempore etrus Dominus esset rem quam venditurum? Ex part. 2. tract. 17. & Misc. 3. Resol. 52.

§. 1. **L**essus lib. 2. c. 12. d. 16. n. 109. docet passim DD. affirmatiue respondere. Ratio est, quia in eo statu vendi poterat, & in dubio melior est conditio innocentis, in cuiusque fauorem inclinandum; & ita hanc sententiam docet etiam Vasquez opus. de re. lib. 6. c. 5. §. 1. d. 1. n. 77. Hæc opinio est probabilis.

2. Sed ego existimo restitutionem in tali casu faciendam esse, non secundum quantitatem pretij maximi, neque secundum pretium medium. Ratio est, nam sicut dominus poterat vendere rem illam pretio rigoroso, poterat etiam & vendere pretio minimo. Ergo creditoris, & debitori consulitur, dum restituitur pretium medium. Quod si omnino sit incertum, quo pretio res illa sit vendenda, remittendum est negotium ad viri prudentis arbitrium, qui considerabit regulas communes, ad assignandum pretium, videlicet quantitatem, & qualitatem illius rei, copiam, vel penuriam emptorum, &c. Ita Turrianus in 2. d. Th. om. 2. diff. 10. d. 2. n. 7.

3. Ad argumentum in contrarium respondetur, inclinandum esse in fauorem innocentis in foro externo, & quoniam non suppetit melior ratio constitutenda æqualitatis inter creditorem & debitorem. Sed hoc non accidit in casu nostro. Ergo.

RESOL. XI.

An si res ablata tunc valebat, v. g. decem aureos, postea vero antequam restituitur, valeat viginti, quæritur, an debeatur restitui de em, aut viginti aurei? Ex part. 1. tr. 6. & Misc. 6. Ref. 5.

§. 1. **C**irca hanc difficultatem ait Pontius in cons. Theol. d. 9. §. 2. q. 9. com. l. 1. n. 52. Distinguant Authores de mutatione intrinseca, & extrinseca valoris, Mutatio intrinseca est, quando ipsa res ablata in se crescit, aut decrescit, vt si res ablata fuerit agnus, & postea deueniat ouis. Mutatio extrinseca est, quando res secundum se manet physicè inuariata in eodem statu, sed mutatur tamen ob aliquas extrinsecas circumstantias, aut causas valor ipsius, vt si modus tritici, qui iam valet tribus nummis, ratione caritatis frumenti, & aut ex decreto Principis valeat quatuor nummis. Quamuis autem variet sint de hac re sententiæ, fortassis tamen in re ipsa conueniant. Sed quidquid sit de hoc, quantum ad rem, ex limo restituendam domino rem ipsam, aut valorem eius summum pro toto tempore quo detinetur. v. gr. si abstulisti agnum, & non restituisi donec facta est ouis, aut facta esset, si non occidisses, aut perdidisses, debes domino restituere valorem ouis, nec sufficit restituere valorem agni. Similiter si abstulisti modium tritici cum valeret tribus nummis, & non restituisi, donec veniret tempus, in quo valeret quatuor nummis, tot restitui debent. Ratio est, quia reuera erat iniuria domino quod eo tempore, quo res ipsius plus valeret, per furtum alterius factum sit, vt non potuerit vendere rem suam illo tempore, & quod non, sit tam diues, tum quam esset nisi furtum abstulisset agnum, aut triticum ipsius; sicut reuera non esset: nam non poterat tum acquirere sibi quatuor nummos, quos valeret res oblata. Cui iniuria

non satisfat dando quantum valebat res ante, aut postea, si tantum ante aut postea non valebat. Nec crediderim tollere hanc obligationem, quod dominus si haberet suam rem, non esset venditurus illam pro illo tempore, quo erat carior, & consequenter; quod non sit passus damnum ex eo, quod caruerit re sua, tum, ratione illius augmenti valoris; quia sufficit, quod poterat vendere, & quod per furem sit effectum, vt non posset.

2. Nec refert, quod opponit Cardinalis de Lugo, si res furtiua sine culpa furis periisset, eodem modo restituta apud dominum, furem non obligandum ad restitutionem: non enim credo hoc esse verum, quia alius qui hodie furaretur equum, qui equus casu aliquo periisset cras, non tenetur ad restitutionem, quod videtur falsum; quia quamuis periisset cras, tamen hodie fecisset tantum damnum domino, & tantum consequenter debet ipsi restituere certe, mihi absurdum videtur asserere, quod si auferres heri ex domo aliqua linteamina valentia decem nummis, quæ domus hodie combusta est cum omnibus in ea contentis, & quæ consequenter linteamina, si non auferrentur à te, similiter combusta essent, tu non teneris pretium tantum pro illis restituere; nam quemadmodum teneris restituere valorem eorum, si apud te combusta essent, quamuis non comburerentur apud dominum; ita etiam teneris si apud dominum essent comburentia; quia ad iniuriam quam tu fecisti, & animum etiam illa furandi, cum nihil scires de combustione, omninò per accidens est quod essent comburentia, necne. Sed quidquid sit de hoc, quamuis non teneretur quis restituere nisi pro ratione damni illati, & damnum non inferretur in casu quo res ablata periret apud dominum paulò postquam ablata esset, præter damnum quod pateretur ex defectu rei pro modico tempore quod intercedit inter furtum, & tempus, quo periret res, si mansisset apud dominum; quamuis etiam non inferres maius damnum domino pro tempore quo res ablata erat carior, si ipse tum rem illam vendere vellet, quam si non esset tum carior, nisi quod tum si vellet vendere rem, non posset, tamen hoc ipsum est damnum æquiualens augmento pretij pro tempore illo. Deinde res illa in se pro tempore quo erat carior valebat plus quam ante: ergo non poterat retineri tum à domino sine iniuria tanti valoris: ergo tantum debet ipsi restitui. Et hæc omnia docet Pontius ubi supra; quæ quidem licet probabilia sint, opinionem tamen Cardinalis de Lugo, quam ipse impugnat, puto etiam sua probabilitate non carere, & aliqua quæ Pontius asserit, habent etiam suam difficultatem, vt ego alibi dixi.

Sup. contento in hoc §. lege latam doctrinam Ref. seq. per rotam hinc rotam hinc noster §. 8. & vers. eius ante not.

Alibi in Ref. 1. not. hinc huius Ref.

RESOL. XII.

Titius habitans prope domum Sempronij multa viuentia ab eo furatus est, sed cum incendio vitroque domus vna nocte vastaretur, quaestum à me fuit; an Titius teneatur ad restitutionem, cum furtum periisset, ac si in manu Domini esset.

Idem est de quocumque alio iniquo possessore.

Et quid est dicendum, si res non eodem modo, quo apud furem periit, apud Dominum peritura erat, sed diuerso, & absque culpa illius, v. g. apud Dominum peritura erat incendio, apud furem periit diluio; apud Dominum hostium incursione, apud furem ruina, &c.

Et quid est sentiendum, si dubium est, an res apud Dominum periret, vel quia si apud se existeret, ante interitum fuisset vendita, vel distracta, aut aliquo modo utilis?

Et quid est dicendum, si res furata pereat apud furem, & possessorem mala fidei ex dolo, & culpa illorum, non tamen meo?

Ad elucidandam doctrinam, & solutionem huius rei, lege doctrinam præcedentis ref. & aliarum eius not. & in nom. 4. tr. 3. ex Ref. 18. Vide §. 3. ad illas.

Sup. contento in hoc §. lege & melius supra in Ref. §. 8. in aliis eius not.